

INHOUD JAARVERSLAG OVER 2002

Ten geleide

Ontstaan / geschiedenis / betekenis voor de vrijeschoolbeweging

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie in de huidige omgeving

- samenwerking met Bond van Vrije Scholen
- samenwerking met de Iona – stichting
- Internationaal Hulp Fonds

Deelfondsen van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie

Het verlenen van financiële steun

Toekenning van bijdragen in het verslagjaar 2002

Financieel verslag 2002

Bestuur / Doelstelling

Slotwoord

TEN GELEIDE

Het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie biedt hierbij het jaarverslag over 2002 aan.

In dat jaar werd afscheid genomen van de initiator van het fonds, de heer drs. R.S.H. Mees. Hij was vanaf 1963, het oprichtingsjaar, 25 jaar lang voorzitter en keerde na een onderbreking van 6 jaar in 1996 weer op de voorzittersstoel terug. Op 26 november 2002 trad hij af om de leiding van het fonds in handen te leggen van een jongere generatie.

Rudolf Mees is één van de mensen, die met tal van initiatieven - hij was ook jarenlang voorzitter van de Bond van Vrije Scholen - de vrije schoolbeweging in Nederland een grote vlucht heeft doen nemen. Ongeveer 90 vrijescholen en 200 peutergroepen maken thans de kern uit van die vrijeschool beweging en tienduizenden leerlingen hebben het vrijeschool onderwijs in Nederland gevolgd. Zij zijn uitgevlogen naar beroepsopleidingen, universiteiten, bedrijfsleven, overheid en instellingen in Nederland en over de hele wereld.

Het vrijeschool onderwijs is wijd verbreid over alle vijf de continenten, waarbij op veel plaatsen persoonlijke en financiële steun vanuit Nederland is gegeven.

Alles bij elkaar een ontwikkeling om trots op te zijn, mede dankzij volhardende pioniers. En één van hen was en is Rudolf Mees.

Intussen is de stichting een nieuwe fase ingegaan. Het fonds, waarin in voorbije decennia vele miljoenen guldens omgingen, is thans teruggebracht tot een uiterst bescheiden omvang.

Toch zijn er nog belangrijke taken voor het fonds weggelegd. De vrijeschool beweging is beslist niet "arrivé". Steeds weer komen er nieuwe problemen - je kunt ook zeggen nieuwe uitdagingen - op het ontwikkelingspad, die veel aandacht vergen. En dat brengt nu eenmaal ook de vraag naar geld met zich mee.

Daarom heeft het fonds zich in 2002 opnieuw gepresenteerd met een bescheiden (anders kost het te veel geld!) brochure, die aan belangstellenden vraagt de vrijeschool beweging financieel te blijven steunen.

Het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie

ONTSTAAN, GESCHIEDENIS EN BETEKENIS VOOR DE VRIJESCHOOL BEWEGING

Op 1 juni 2003 was het 40 jaar geleden dat de *Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie* werd opgericht, aanvankelijk onder de naam *Kleuterfonds*, een fonds ter ondersteuning van vrije kleuterscholen. Vele vrije kleuterscholen konden in hun ontstaansfase worden geholpen, waarmee een stevige basis werd gelegd onder het hele vrijeschool onderwijs.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie is verder nog op twee andere belangrijke gebieden voor de vrijeschool beweging van grote betekenis geweest.

Eerst werd de opleiding van vrijeschool leerkrachten - destijds nog niet door de overheid gesubsidieerd - financieel uit de nood geholpen.

Vervolgens werd het opzetten van vrijeschool bovenbouwen financieel gefaciliteerd.

Ook deze twee langjarige acties van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie zijn voor de ontwikkeling van de vrijescholen in Nederland dankzij de inzet van zeer velen van onschatbare waarde geweest.

Intussen kunnen de lerarenopleiding en ook de bovenbouwen met behulp van overheidsfinanciering en ouderbijdragen zichzelf bedruipen.

Aan de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie zijn nog een aantal ander initiatieven verbonden geweest of zijn dat nog steeds:

- de opleiding van euritmisten werd mede gefinancierd
- via het Internationaal Hulp Fonds werden vrijeschool activiteiten op tal van plaatsen in de gehele wereld ondersteund
- de financiering van Tobiasscholen voor kinderen met ontwikkelingsproblemen kreeg ondersteuning
- het Vrij Pedagogisch Centrum (inmiddels gefuseerd met de Bond van Vrije Scholen) werd financieel geholpen
- vele jaren werd bijgedragen aan de inmiddels opgeheven School voor Spraakvorming
- er werd dankzij extern verworven gelden een fonds voor bijzondere initiatieven binnen de vrijeschool beweging opgericht, het Arnold Henny Fonds
- een Fonds voor het Kleine Kind helpt op beperkte schaal (wegens beperkte middelen) bij nieuwe initiatieven voor het opzetten van peutergroepen
- projecten voor ontwikkeling en begeleiding van de vrijeschool pedagogie worden (mede) gefinancierd

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie werkt nauw samen met de Bond van Vrije Scholen, opdat de schaars beschikbare middelen zo goed mogelijk worden ingezet.

DE STICHTING VOOR RUDOLF STEINER PEDAGOGIE IN DE HUIDIGE OMGEVING

Al naar gelang de ontwikkelingen in de vrijeschool beweging verandert de positie en de taak van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie. In de zeventiger en de tachtiger jaren moesten grote bedragen worden bijeengebracht voor met name de opleiding van leerkrachten en voor een levensvatbare ontwikkeling van vrijeschool bovenbouwen voor het voortgezet onderwijs.

Samenwerking met de Bond van Vrije Scholen

Op dit moment heeft de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie meer een aanvullende financiële taak, alhoewel het om belangrijke projecten kan gaan.

Regelmatig wordt dit afgestemd met de Bond van Vrije Scholen, die vooral belast is met strategie en beleid en de uitvoering daarvan namens de gehele vrijeschool beweging, alsmede met de verdere ontwikkeling van de vrijeschool pedagogie, gelet op het actuele overheidsbeleid met betrekking tot het onderwijs in het algemeen.

Ook de opvang en de begeleiding van de kleinste kinderen, voordat die aan het kleuteronderwijs zijn toegekomen, vraagt veel aandacht van de Bond van Vrije Scholen.

Daarom zijn - in het verlengde van het beleid van de Bond - voor de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie als actuele speerpunten vastgelegd: het financieel behulpzaam zijn bij activiteiten ten behoeve van het kleine kind en het mede financieren van onderzoeksprojecten.

De samenwerking tussen de Bond van Vrije Scholen en de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie is vastgelegd in een convenant.

Dit convenant memoreert enerzijds het onafhankelijk van elkaar werkzaam zijn ten bate van de vrijeschool beweging, maar stelt anderzijds het effectief afstemmen en samenwerken primair.

Het convenant heeft in de jaren 2001 en 2002 vruchtbaar gefunctioneerd en is in het derde jaar van zijn bestaan voortgezet, ondanks het feit dat de financiële slagkracht van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie danig is afgenomen.

Samenwerking met de Iona Stichting

Omdat de Iona Stichting en de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie beide actief zijn om de pedagogie van Rudolf Steiner te bevorderen is tussen beide fondsen in september 2002 een convenant gesloten om de samenwerkingsmogelijkheden te verkennen.

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie legt zich vooral toe op de (mede) financiering van pedagogische initiatieven die passen in het beleid van de Bond van Vrije Scholen, terwijl de Iona Stichting zich vooral richt op landelijke dan wel regionale activiteiten, waarvan duidelijk is dat deze een grote uitstraling hebben.

Zo kent de Iona Stichting eens in de zeven jaar een zgn. "vrijeschool jaar", waarin iets tot stand wordt gebracht dat er anders niet zou komen. In het convenant is vastgelegd dat beide fondsen jaarlijks met elkaar overleggen over koers, prioriteiten en eventuele specifieke vraagstukken.

Internationaal Hulp Fonds

Financiële bijstand aan vrijeschool activiteiten op mondiaal gebied ressorteert onder het Internationaal Hulp Fonds (IHF), dat tot 2002 als deelfonds onder de vleugels van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie functioneerde, en nu een zelfstandige stichting is.

Reeds lang leefde bij het IHF de wens om zich te verzelfstandigen.

In de jaren 1999 en 2000 werkte de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie aan het formuleren van een 'buitenland-beleid' van de vrije schoolbeweging met als doel allerlei op het buitenland gerichte activiteiten op elkaar af te stemmen of hierover onderling informatie uit te wisselen tussen de diverse uitvoerende instellingen.

Dit initiatief heeft meer vaart gezet achter het verzelfstandigingsproces van het IHF en per 1 januari 2002 werden de financiën van de twee fondsen geheel ontvlochten.

Naar buiten toe heeft deze ontvlechting in feite geen gevolgen en intussen presenteert het IHF zich op de gebruikelijke wijze, maar nu als zelfstandige stichting.

DEELFONDSEN VAN DE STICHTING VOOR RUDOLF STEINER PEDAGOGIE

Van oudsher bestond de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie uit een aantal deelfondsen die in hoge mate - maar wel steeds onder de formele vlag van de Stichting - autonoom konden opereren.

Grote bekendheid had in de zeventiger jaren het *Fonds ter Bevordering van Opleiding en begeleiding van Leraren in het Vrije School Onderwijs* - in de wandeling "het fonds met de lange naam" genoemd - dat met de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie werd geïntegreerd.

Andere bekende fondsen waren het *Bovenbouw Fonds* en het *Kleuter Fonds*, dat later het *Fonds voor het Kleine Kind* werd.

Aan het einde van 2001 kende de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie de volgende deelfondsen:

- *Internationaal Hulp Fonds*
- *Tobiasfonds*
- *Fonds voor het Kleine Kind*
- *Arnold Henny Fonds*.

Zoals reeds eerder in dit verslag werd vermeld is het Internationaal Hulp Fonds per 1 januari 2002 verzelfstandigd.

Het *Tobiasfonds* is in feite niet meer actief en besloten is om het beperkte restant van het fonds beschikbaar te stellen passend in het kader van de doelstelling. Daarmee is aan dit deelfonds een einde gekomen.

Het *Fonds voor het Kleine Kind* is als deelfonds rechtstreeks onder het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie gekomen.

Daarmee is afscheid genomen van de fondsbestuurders mevrouw E. Hupkes en mevrouw D. Versluis.

Het fonds beschikte nog over een beperkt saldo en het aantal steunverleningen was sterk teruggelopen.

Daarentegen heeft het stichtingsbestuur de ambitie om de activiteiten voor op te starten peutergroepen en het daarmee samenhangende beleid te intensiveren. Het gaat hier zelfs om een van de speerpunten van het beleid, afgestemd met De Bond van Vrije Scholen.

Het *Arnold Henny Fonds* is een deelfonds, opgericht in 1997 dankzij een gift uit de nalatenschap van Arnold Henny. Het heeft ten doel om sociale initiatieven binnen de vrijeschool beweging te bevorderen. Onder meer wordt een jaarlijkse prijs voor een bijzonder initiatief toegekend.

HET VERLENEN VAN FINANCIËLE STEUN

Aanvragen voor financiële steun uit de algemene reserve worden door het stichtingsbestuur beoordeeld. Zo nodig wordt nader contact met de aanvrager opgenomen, waarna het bestuur aan de hand van een aantal beoordelingscriteria een besluit neemt.

Aanvragen ten laste van een deelfonds worden beoordeeld door de beherende mandaatgroep. Deze spreekt vervolgens een oordeel uit dat als advies ter finale besluitvorming aan het stichtingsbestuur wordt voorgelegd.

Bij het beoordelen van aanvragen hanteert het bestuur een aantal criteria en worden de volgende vragen gesteld:

- is de aanvragende instelling bekend en bezit deze rechtspersoonlijkheid ?
- wat is het doel van het project ?
- wat zijn de totale kosten van het project ?
- hoe ziet het dekkingsplan er uit ?
- is er een verband met het bevorderen van de Rudolf Steiner pedagogie in directe of indirecte zin ?
- heeft het project direct of indirect nut voor de vrijescholen in Nederland?
- is de doorlooptijd van het project beperkt (één jaar of hooguit twee jaar)?
- staat het project op zichzelf of zijn er vervolprojecten te verwachten?
- waarom kan het project niet worden opgenomen in een normale exploitatie (eventueel over meerdere jaren)?
- zijn er elders subsidies aangevraagd en eventueel reeds geweigerd en - in het laatste geval - om welke reden?
- zijn er externe aanbevelingen?
- op welke wijze en wanneer kunnen de bestede gelden verantwoord worden?

Voorts wil het bestuur inzicht krijgen in de kans op succes van het project, moet de omvang van de vraag in redelijke verhouding staan tot de mogelijkheden van het fonds, moet het project goed passen in de doelstelling van de Stichting en moeten er geen andere kansrijke financieringsmogelijkheden bestaan.

Aan het einde van elk jaar worden de gehanteerde uitgangspunten geëvalueerd en eventueel aangepast.

De vastgestelde speerpunten van beleid van de Stichting leiden tot prioriteiten bij het toekennen van bijdragen.

Deze speerpunten zijn (zoals reeds eerder vermeld in dit verslag):

- bevorderen van activiteiten op pedagogisch gebied ten behoeve van het kleine kind (van vóór de kleuterschool leeftijd)
- bevorderen van ontwikkelingswerk ten behoeve van de vrijeschool pedagogie, waarbij beleidsmatige afstemming plaats vindt met de Bond van Vrije Scholen.

Voor kleinere bijdragen worden door het bestuur ad hoc – besluiten genomen.

In verband met de in de recente jaren sterk geslonken reserves van het fonds is het bestuur - in afwachting van succes van geldwervingsacties - genoodzaakt grote terughoudendheid in het toekennen van bijdragen in acht te nemen.

TOEKENNING VAN BIJDAGEN IN HET VERSLAGJAAR

In 2002 is door de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie de **Arnold Henny Prijs** ingesteld. Dit is gebeurd uit eerbetoon aan Arnold Henny, en anderzijds ook ter stimulering en aanmoediging van mensen en instellingen die bijzondere initiatieven nemen of maatschappelijke en vernieuwingsgerichte impulsen ontwikkelen op pedagogisch gebied.

De *Arnold Henny Prijs* voor 2002 is op twee plaatsen toegekend:

- aan Maarten Ploeger voor zijn aanhoudende inzet om een multiculturele vrijeschool te realiseren in Amsterdam – Zeeburg
- aan de Zutphense Bovenbouw, die een opvang heeft gerealiseerd voor 80 asielkinderen.

Uit het **Fonds voor het Kleine Kind** is een gift gedaan aan het *Internationaal Hulp Fonds* ter grootte van €1.134,45.

Verder is uit dit fonds een gift gedaan aan de *Heemhuysstichting* voor de opvang van kleine kinderen.

Uit de **algemene reserve** zijn de volgende bijdragen verstrekt:

World Wide Initiative for Early Childhood voor een internationale conferentie “Die Würde des kleinen Kindes” te Dornach; €800,-

Bond van Vrije Scholen voor het project voorlichting /communicatie/PR en een onderzoeksproject: aanwending van de in 2001 voor andere projecten toegezegde bijdrage ad €37.210,-

Bond van Vrije Scholen voor het project 0 tot 7 jarigen; €13.614,-

Stichting Rudolf Steiner Vertalingen voor de uitgave “Algemene Mensenkunde”; €2.269,- (bijdrage over twee jaren verdeeld)

Antroposofische Vereniging voor een video over jongeren en antroposofie; €3.400,-

Motief voor een “Special” over de werkgebieden; €2.500,-

Haager Kreis voor reiskosten ten behoeve van de Pedagogische Sectie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap te Dornach; €1.815,-

Emmi Pikler Fonds voor een boekuitgave voor jonge ouders en leidsters en verzorgsters in de kinderopvang; €500,-

FINANCIEEL VERSLAG

Het vermogen van de stichting bestaat uit een algemene reserve en de reserves van deelfondsen.

De middelen worden liquide aangehouden, opdat steunverleningen vlot te verstrekken zijn.

De balans per ultimo 2002 ziet er gecompriemd als volgt uit (in euro's):

ACTIVA		PASSIVA	
Vorderingen	4.975	Algemene reserve	65.941
Liquide middelen	99.328	Reserves deelfondsen	32.934
	<hr/>	Schulden	<hr/> 5.428
	104.303		104.303
	=====		=====

De exploitatierekening over 2002 ziet er gecompriemd als volgt uit (in euro's):

BATEN		LASTEN	
Ontvangen en toegezegde		Steunverlening	8.215
Schenken	15.783	Brochure	18.209
Overige baten	7.579	Bestuurs-, bureau- en	
Tekort	19.596	andere kosten	6.232
	<hr/>	Uitgaven deelfondsen	<hr/> 10.302
	42.958		42.958
	=====		=====

BESTUUR

Eind 2002 was het bestuur van de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie als volgt samengesteld:

Mevrouw L. van Beuningen – Soer, voorzitter
Mevrouw C.C.M. Steinbuch – van Eijnatten, secretaris
De heer P.M. van Onna, penningmeester
Mevrouw S.S. Wehberg, bestuurslid

Het bestuur wordt voor de financiële administratie bijgestaan door de heer Th.G.A. Helling.

Per 26 november 2002 trad de heer R.S.H. Mees af als voorzitter. Hij blijft als adviseur voor de Stichting beschikbaar.

DOELSTELLING

Op 29 april 2002 zijn door het bestuur vernieuwde statuten vastgesteld en in een notariële acte gepasseerd.

In artikel 2 wordt vermeld dat de stichting ten doel heeft “het bevorderen van de pedagogie van Doctor Rudolf Steiner in het algemeen, zowel binnen als buiten Nederland en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords”.

Daartoe beoogt de stichting gelden te verwerven uit schenkingen, erfstellingen en legaten, subsidies en donaties, beleggingen en andere baten.

SLOTWOORD

De Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie heeft haar reserves ernstig zien slinken en heeft dan ook dringend behoefte aan bijdragen van mensen die de vrijeschoolbeweging een warm hart toedragen.

Met name de inhoudelijke ondersteuning van de leraren vanuit de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap en ook de activiteiten ten behoeve van het kleine kind vergen extra aandacht. Deze laatste zijn van groot belang voor een verantwoorde opvang van het kleine kind in de voorschoolse fase.

Bijdragen kunnen worden overgemaakt naar bankrekening nummer 21.21.96.405 t.n.v. de Stichting voor Rudolf Steiner Pedagogie te Zeist.

Het postadres van de stichting is:
Postbus 378
3700 AJ ZEIST

E-mail: st-rsp@freeler.nl

Dit jaarverslag is uitgegeven in juli 2003